The Centre of Halabja
Against Anfalization and Genocide of the Kurds
C.H.A.K
www.chak.info

C.H.A.K
The Centre of Halabja

Nawendî Helebce
Dij be Enfalkirdin u Cînosaydî Gelî Kurd
ÇAK
antigenocide@hotmail.com

پەیامی چاک لە یادی کارەساتەکانی هەڵەبجە و ئەنفالدا

پاش ڕووخانی ڕژێمی عێراق و دۆزینەوەی سەدان گۆڕی بەکۆمەڵ، دڕندەیی ڕژێمی بەعسی گۆڕبەگۆڕ بۆ هەموو جیهان ئاشکرا بوو. ئەو ڕژێمەی کە چەکی کیمیاوی لە دژی هاوڵاتیانی مەدەنی ئەو وڵاتەی خۆی بە سەرداری دەزانی بەکار هێنا.

ئەو هێرشە بێ بەزەییانەیەی کە لە 16ی مارتی 1988 دا لە دژی دانیشتووانی سیڤیلی کوردی شاری هەڵەبجەی کوردستانی باشوور ئەنجام درا و ئاکامەکەی زیاتر لە 5000 قوربانی بوو لە ژن و منداڵ و پیر و گەنجی کورد و زیاتر لە 10000 بریندار، کە گەلێکیان لە ساڵانی دووای ئەو کارەساتە گیانیان لەدەست دا و کۆمەڵێکیشیان تاکو ئەمڕۆ بە ئازارەکانی ئەو کردەوە نا مرۆڤانەیەوە ژیانێکی پڕ لە ئازار و مەینەتی دەبەنە سەر و کەس نییە لایەکییان لێ بکاتەوە .

هەر لەو سەروبەندەدا و لە 18-2-1988 ەوە ڕژێمی بەعسی عێراقی خەریکی ئەنجامدانی کردەوەیەکی تری ڕەشەکوژی بوو لە دژی گەلی کورد لە کوردستانی باشوور، کە بە هەموو پێوانەکان، چ لە شێوازی نەخشە کێشان و دەست نیشانکردنی ئەو گرووپەی بەر شاڵاوەکە کەوتن و چ لە ڕووی بەربڵاوی کردەوەکە و ژمارەی قوربانییانی و زیانە مادی و مرۆییەکانی، دەچێتە کردەوەی جینۆسایدەوە کە بە ئەنفال ناوی دەرکردووە. لە هێرشی دڕندانەی ئەنفالدا، 182000 مرۆڤی کورد شوێن بزر کران و هەزاران گوند وێران کران، جگە لە زیانە مادییە لە ژمارە نەهاتووەکان و گواستنەوەی بە زۆری پاشماوەی قوربانییان بۆ ئۆردوگا زۆرەملێکان .

خۆشحاڵانە یادی 18 ساڵەی جینۆسایدی گەلی کورد ، کارەساتەکانی هەڵەبجە و ئەنفال لە کاتێکدا دەکەینەوە کە تەخت و تاجی ئەو ڕژێمە شۆڤێنییە دڕندەیە هەڵتەکێندراوە و سەدامی دیکتاتۆریش دەستگیرکراوەو ئێستا لەگەڵ یارمەتیدەرانی دادگایی دەکرێت , بەڵام مەخابن دەستپێکی دادگاییەکە دەبوایە بە هەردوو تاوانی هەڵەبجەو ئەنفتال دەستی پێ بکردایا , ئەوە بەدی نەهات , ئەمڕۆ ترسی ئەوە هەیە سەدام لە بەرامبەر ئەو تاوانانە هەر دادگایی نەکرێن .

دادگایی فرانس ڤان ئانرات لە وڵاتی هۆڵەند و بە جینۆسایدناسینی تاوانەکانی بەعس بەرامبەر بە گەلی کورد لە دادگای شاری لاهای , بوو بە هەنگاوێکی گەورە بۆ کردنەوەی کۆدی نهێنی تاوانباران و دەستنیشانکردنی تاوانەکە و بە فەرمی ناسینی جینۆسایدی گەلی کورد ,هانگاوێکە بۆ ناسینی لە ئاستی جیهانییدا , دەتوانیین ئەو بڕیارە بە گەورەترین دەسکەوتی سیاسی و یاسایی بزانیین بۆ گەلی کورد لە چەند ساڵی ڕابردوودا , ئەو بڕیارە لە داهاتوودا پاڵپشتێکی بەهێز دەبێت بۆ پێک هێنانی دەوڵەتی کوردی , بۆیە ئەم دەسکەوتە بۆ ئێمە دۆسییەکی کراوەیەو

بەردەوام کاری لەسەر دەکەین , چ بە گەیاندنی ئەو بریارە بۆ ناو پەرلەمانەکانی جیهان , یاخود دەستنیشانکردنی کۆمپانیاو بەشداران لە تاوانەکەو کارکردن بۆ بە دادگایی گەیاندنیان ,

ئێمە وەک چاک لە ماوەی سالآنی داهاتوودا توانییمان پرسی جینۆسایدکردنی گەلەکەمان بەرینە ئاستی بالآتر و سەدان و هەزاران چالاکی بۆ بەجیهان ناساندنی ئەو پرسە ئەنجام بدەین , توانییمان ئەو پرسە بگەیەنیینە هەموو مالٚ و رۆژنامەو تەلەفزیۆنێک لە سەرتاپای جیهان , تەنگ بە سەرجەم تاوانباران هەلٚچنیین و دەنگی تۆلٚەی قوربانییان بین , روحی تۆلٚەکردنەوەی یاسایی لەناو دلٚسۆزانی گەلەکەمان برەو پیٚ بدەین

ئەمرۆ لە یاداوەری ئەم یادانەدا پەیمان بە پاشماوەی قوربانییان و دلٚسۆزەکانی گەلەکەمان دەدەین , لە داهاتوودا هەوالٚی دەسکەوتی گەورەتر و زیاتر لە چاکەوە ببیستن , تاکو هەموو تاوانباران دادگایی نەکریٚن لە هەولٚ و کۆششەکانمان کۆلٚ نەدەین و سلٚ لە تاوانباران نەکەینەوە

.

لە کاتێکدا ئانرات لە ولآتی هۆلٚەند بە سزا دەگات , بە نەنگی دەزانیین دەیان فایلدار و تاوانبار و ئەنفالچی کورد لە کوردستاندا بە ئازادانە دەسورێنەوە , بەشێکیشیان پلەی بەرزیان پیٚ دراوە , لە کاتێکدا دەبوایا یەکەم هەنگاوی دەسەلآتی کوردی دادگایکردنی تاوانباران بیٚت , بەلآم هەنگاوی پێچەوانە نراو بەشێک لە تاوانباران پاداشتکران و پلەی حیزبی و حکومی بەرزیان پیٚ بەخشرا بوار نەدان پیٚمان بۆ بە دادگایی گەیاندنی ئەو تاوانبارانە لە کوردستان , ئەمەش بە نەبوونی دیموکراسی لە کوردستان دەزانیین .

تا ئێستاش جینۆسایدکردنی کورد لە هەموو پارچەکانی کوردستان درێژەی هەیە , لەماکۆ و سەلٚماسەوە بۆ مهاباد و سەردەشت و شەمزینان و ئامەد و قامشلوو و عامودا , لە کوردستانی باشوریش تیرۆریستان هەمان رێباز درێژە پێدەدەن لە کوشت و بری بە کۆمەلٚی گەلەکەمان .

پاش 18 سالٚ لە تاوانەکان , هێشتا زۆربەی زۆری ویستەکانمان نەهاتوونەتە دی. گەلێک لە تاوانباران ئازادن ، ئەو کۆمپانیا چەکسازییانەی یارمەتی رژێمی بەعسیان داوە هیچ لێپرسینەوەیەکیان لەگەلٚدا نەکراوە ، قەرەبووی زیانەکان نەکراونەتەوە ، هێشتا چارەنووسی بەشی هەرەزۆری ئەنفالکراوەکان نەزانراوە , لایەنێک نییە مشووری هێنانەوەی تەرمەکانییان بخوات ، هێشتا ئەو کچە ئەنفالکراوانەی بە مەلهاکانی ولآتی میسر فرۆشراون لە چاوەروانیدان، هێشتا دەیان داواکاری تری گەلە جینۆساید کراوەکەمان نەهاتوونەتە دی، بریاری 58 سەبارەت بە کەرکووک لە چاوەروانی گۆدۆدایە , ئەم شارە نەک هیچ خزمەتیٚی ناکریٚت لەوەش زیاتر کراوەتە زبلٚدانیٚکی گەورە , تەنانەت ئەو فیدرالٚییەتەی کە سەرەتاییترین مافی گەلی کوردە و بە ئەندازەی قەبارەی قوربانییەکانمان نییە ،لە لایەن ئیسلامییەکان و نەتەوەییە عەرەبەکانەوە دژایەتی سەرسەختانە دەکریٚت .

ناوەندی هەلٚەبجە(چاک) ، ئەمسالێش وەک سالآنی رابردوو بە خۆپیشاندان و کۆر و چالاکی هەمەرەنگ لە زۆر ولآتی جیهان یادی ئەو کارەساتانە و قوربانییان دەکاتەوە ,

هاوکات بانگەوازی سەرجەم حیزب و رێکخراو و کۆمەلٚەکان و گشت گەلی کورد لە هەر کوێیەک هەن دەکات، بۆ کاری هاوبەش و کۆبونەوە لە ژێر جامانەکەی عومەر خاوەر، بۆ بەرز راگرتنی ئەم بۆنە گرنگانە و سەلماندنی یەکگرتویی گەلی کورد و راوەستانی بە کۆمەلٚ لە پای بەدەست هێنانی داخوازەکان .

لە پێناو پێکەوە بەرزکردنەوەی داواکارییەکانی قوربانییانی جینۆساید و کەسوکاریان و سەرجەم گەلی کورد با بە یەکگرتوویی دەنگ بەرزکەینەوە.

داواکاری ئێمە لە یادی 18 ساڵەی جینۆسایدکردنی گەلی کورددا، لە یادی کارەساتەکانی هەڵەبجە و ئەنفالدا ئەمانەن:

1. -پێویستە سەدام حوسێن وەک تاوانباری ئەنجامدەری جینۆساید بەرامبەر بە گەلی کورد دادگایی بکرێت , بۆ ئەم مەبەستە بڕیارەکانی دادگای شاری لاهای گرنگی تایبەتی هەیە , کە لە لایەن چاکەوە پێشکەش بە دادگای تاوانەکانی عێراقی کراوە ، هەروەها عەلی کیمیاوی پێویستە لە هەڵەبجە دادگایی بکرێت.
2. -هەموو فایلرەشەکان ئاشکرا بکرێن. سەرجەم هاوکارانی ڕژێمی فاشی بەعس بە کوردەکانیشەوە دادگایی بکرێن و بە هۆی حیزبی بوون و کوردبوونەوە چاو لە کەس نەپۆشرێت.
3. 16-3 بە ڕۆژی دژایەتیکردنی چەکی کیمیاوی لە جیهاندا بناسرێت , بۆ ئەم مەبەستە ئێمە ئەم داواکارییەمان بە لوتکەی ناوەندە جیهانییەکان تایبەت بەم پرسە گەیاندووە , پاش گفت و گۆ بە داخەوە سەرکەوتنی بەدەست نەهێنا .
4. 16-3 بکرێت بە ڕۆژی دژ بە جینۆسایدی کورد لە هەموو پارچەکانی کوردستاندا.
5. – گرنگی بە ژیانی پاشماوەی قوربانییان بدرێت , جیاوازییان نەکرێت لەگەڵ شەهیدانی پارتە سیاسییەکان , تاکو ئێستا ئەو هاوکارییەی دەکرێن لە ئاستی پێویست نییە , ئەگەر لە حکومەتی هەرێمی کوردستان ئیدارەی سلێمانی هەندێک هەنگاو نراوە بۆ باش کردنی باری ژیانی پاشماوەی قوربانییان کە لە ئاستی دابینکردن پێداویستی ی ژیان و قوربانییەکانییان نییە , ئەوا بە داخەوە تاکو ئێستاش لە ئیدارەی هەولێر پاش 18 ساڵ لە کارەساتەکە , تا ئەم چرکە ساتەش هیچ بڕیارێک نییە بۆ کۆمەکی پاشماوەی قوربانییان .
6. -حکومەتی عێراقی 16-3 وەک ڕۆژی هەڵەبجە و 14-4 وەک ڕۆژی ئەنفال بە فەرمی بناسێت و دان بەو تاوانانەدا وەک کرداری جینۆساید بنێت و داوای لێبوردن لە گەلی کورد بکات , پێویستە ئەو تاوانانە لە پاڵ تەعریب و ڕاگواستن لە دەستووردا وەک کردەی جینۆساید بچەسپێت و پەیمانی دووبارە نەبوونەوەیان بدات.
7. -حکومەتی عێراقی قەرەبووی زیانی قوربانییانی کوشتوبڕ و تەعریبی کورد بکاتەوە.
8. ئەو وڵاتانەی کە تاوانبارانیان شاردۆتەوە ئاشکرای بکەن , یان دادگاییان بکەن یاخود بیدەنەوە بە حکومەتی عێراقی بۆ دادگاییکردنیان.
9. – پێویستە ڕەوەندی کوردی هووشیار بێت لە دۆزینەوەی تاوانباران و هاوکاری چاک بکەن لە دەست نیشان کردنییان , بۆ بە دادگایی گەیاندنییان .
10. -پێویستە ئەو کۆمپانییا چەکسازییانەی چەکی کیمیاویان بە بەعس فرۆشتووە، قەرەبووی زیانەکانی قوربانییان بکەنەوە.
11. -پێویستە هەموو هەوڵەکان بخرێنە گەڕ بۆ دۆزینەوەی ئەنفالکراو و بێ سەروشوێنکراوەکان و هێنانەوەی ڕوفاتیان بۆ کوردستان .
12. -قەرەبووی زیان لێکەوتووانی چەکی کیمیاوی و کۆمەڵکوژییەکانی بەعس لە کوردستانی خۆرهەڵات لە قەسری شیرنەوە بۆ مهاباد و بانەو سەردەشت و زێوەو ئاڵوت و ڕەشەهەرمێ گوردانی شوان و بۆتێ (پێشمەرگەی کۆمەڵە) و هەموو ئەوانی تر بکرێتەوە.
13. – گرنگی بە ناوچەی قوربانییان (هەڵەبجە , ئەنفال) بدرێت , لە هەموو بوارەکاندا , خزمەتگوزاری , خوێندن , پیشەسازی .....یان پێشکەش بکرێت .

14. -باشترین ڕێگە بۆ کۆتایی هێنان بە جینۆسایدکردنی کورد، دیاری کردنی چارەنوسییەتی بە دەستی خۆی، ئەویش لە ڕێگەی ئەنجامدانی ڕاپرسییەکی تەواو ئازادەوە .بەم هۆیەوە داوا لە UN دەکەین گوێ لە داخوازی جەماوەری کوردستان بگرێت لە ئەنجامدانی ڕیفراندۆمێکی ئازادو تەواو دیموکراسی لە کوردستان.

15. – پێویستە هەموو قوربانییانیی کوردستان شکایەت لە سەر سەرانی بەعس تۆمار بکەن , چونکە تەنها ئەوانەی شکایەت دەکەن دەتوانن قەرەبوو وەرگرنەوە , سستی نواندن و هاوکاری نەکردنی دادگای بەرزی تاوانەکان بەکارێکی نەگەتیف و زۆر خراپ دەزانیین , پێویستە هەموو پارت و لایەن و کەس و گروپەکان شکایەت لەسەر سەرانی بەعس و تاوانباران تۆمار بکەن و هاوکاری جدی دادگای بەرزی تاوانەکان بکەن , بە تایبەت ئەوە بە ئەرکی هەردوو حکومەتی کوردستان دەزانیین , بۆ ئەم مەبەستە لقی کوردستانی چاک لە خزمەت قوربانیاندایە بۆ کار ئاسانکردن بۆیان .

ناوەندی هەڵەبجە دژ بە ئەنفالکردن و جینوسایدی گەلی کورد (چاک)

2006/02/26